

Рік 33-ій... Голод...Голод...

Вечір пам'яті жертв голодомору 1932-1933 років для учнів 9-11 класів

Мета: поглибити знання дітей про трагічні події 1932-1933 років, показати, що це була цілеспрямована політика з метою ліквідації проявів українізації, позбавлення українців історичної пам'яті; розвивати вміння виступати перед аудиторією, продовжити формування навичок критичного мислення; виховувати непримиренність до насилля, повагу, турботу, співчуття до людей, які пережили страхіття голодомору.

Вечір відбувається в актовому залі школи. На столі, застеленому вишитою скатертиною, розламана хлібина, кетяги червоної калини, гілочки зеленого барвінку, у стакані з житом свічка. Поруч виставка художньої, публіцистичної літератури про голод 1932-1933 років. Учні, одягнені у вбрання темного кольору, виходять на сцену і шикуються в журавлиний ключ.

Вступне слово вчителя:

Кажуть, Господь випробовує тих, кого любить. І якщо це так, то ми, українці, чогось таки в Бога варті...Багатівікова історія українського народу – це насамперед літопис життя і смерті народу-великомученика, доля якого була дуже трагічною. Кожен народ має власну історію – глибоку і прозору, або замулену і прикидану, але має, яку створив. Історію нашого народу намагалися і замулити, і прикидати, але, на щастя, ці спроби провалювалися. Бо ніколи, ні в які часи не переводились українці, які припавши вустами до своєї криниці історії, не відчували б могутності її життєдайної, цілющої сили. Але з нашої історичної криниці, починаючи з самісінької поверхні. Належить вичерпати багато солоної від горя та сліз води.

Сьогодні ми хочемо скликати живих, небезпам'ятних до тих сіл і хуторів, до тих криниць і спільних ям, куди скидали десятками й сотнями виснажені тіла наших з вами батьків і матерів, братів і сестер, дідусів і бабусь. І наскидали їх понад сім мільйонів – єгипетські піраміди горя та мук на родючих чорноземах України.

Запалює свічку пам'яті.

- 1 учень: Ви чули, юні і старі,
В нас 33 богатирі
Були сучасники билин,
Добринь ровесники були!..
- 2 учень: А вік новий...з яких доріг
Привів нам 33 рік!
Понад селом, як бурелом,
Пройшов великий перелом...
- 3 учень: Хоч Дід Мороз добро в сакви
Надбав для Києва й Москви,-
Не відав Дід, що в дні важкі
Нам гризти кору та шишки.
- 4 учень: До зернини-дудки, до тла
(Що там бабський плач-голосіння?!)
Все мела «червона мітла»,
Не лишила й жменьки насіння.
- 5 учень: І в діжку зазірала, і в глечик, і в сінник
І з миски висипала: «Зась вам їсти...»
Всіх трусили – владний представник
І свої запеклі «активісти»
Що в села забрала, те дала,
Ні Тимку на хліб, ні Тарасу...
Ой пройшла «червона мітла»,
Промітала голоду трасу...
- Читець:** Адлер Королів «Стіни плачу»
Не звільняється пам'ять. Відлунное знову роками.
Я зітхну... запалю обгорілу свічу.
Помічаю: не замки-твердині, не храми-
Скам'янілий чорнозем – потріскані стіни плачу.
Піднялись, озиваються в десятиліттях
З даліни, аж немов з кам'яної гори
Надійшли. Придивляюсь: «Україна, двадцять століття»
І не рік, а криваве клеймо: «тридцять три».

Ведуча:

«Літа 7441 від сотворення світу (літа 1933 від Різдва Христового) був в Україні великий голод. Не було тоді ні війни, ні суші, ні потопу, ані моравиці. А була тільки зла воля одних людей проти інших. І ніхто не знав, скільки невинного люду зійшло в могилу: старих, молодих, і дітей, і не народжених – у лонах матерів

До Книги буття українського народу, якщо таку книгу буде колись написано»

Таким епіграфом починає вступну статтю «Духовна руїна» до книги-меморіалу «Голод-33» журналіст Лідія Коваленко. У передмові до цієї книжки зазначено: «Наше видання – це і цвинтар пам'яті, і поминальник, і енциклопедія горя та смутку. Трагедія народу, висповідана голосом людей-мучеників. Книга народної пам'яті, де люди звиряються, виважують, свідчать, де правда історії озивається в тисячах людських долі»

На жаль славне подружжя – Лідія Коваленко і Володимир Маняк – загинуло в автомобільній катастрофі, а їхнє дітище, книга-меморіал «Голод-33» побачила світ пізніше. Посмертно митцям присвоєно звання Лауреатів Державної премії ім. Т. Г. Шевченка.

Ведучий:

Це видання особливе, не призначене для одноразового читання. Осягнути чорну хроніку голодомору в Україні 1932-1933 рр. - нелегко, але читати треба. Без знання правди про минуле, якою страшною вона б не була, не можливий процес оновлення, очищення.

То ж давайте перегорнемо скорботні сторінки історії нашого багатостраждального народу.

Ведуча:

Із книги-меморіалу «Голод-33»:

Анастасія Максимівна Кучерук, жителька с. Судацівка Чуднівського району Житомирської області: «На світі весна, а над селом надвисла чорна хмара. Діти не бігають, не граються, сидять на дворах, на дорогах. Ноги тонюсінькі, складені калачиком, великий живіт між ними, голова велика, похилена лицем до землі, лиця майже нема, самі зуби зверху. Сидить дитина і чогось гойдається всім тілом: назад, вперед, скільки сидить, стільки гойдається. І безконечна одна пісня напівголосом: їсти, їсти, їсти. Ні від кого не вимагаючи, а так, у простір, у світ – їсти, їсти, їсти...»

Ведучий:

Із книги-меморіалу «Голод-33»:

Петро Макарович Соловищук з села Луки на Вінничині: «Батько кладе на тачку моїх два брати і сестру, везе на цвинтар. Розгріб лопатою мамину могилу. Розгорнув рядно, поклав їх туди ж до мами. Батько почав лопатою кидать землю в яму, а я собі руками. А тоді помер і батько... і так від моєї родини ніякого сліду – ні могили, ні хреста. Тільки імена».

Читець: Дмитро Головка « У той рік заніміли зозулі»

У той рік заніміли зозулі,
Накувавши знедолений вік,
Наші ноги розпухлі узули
В кирзяки-різаки у той рік.
У той рік мати рідну дитину
Клала в яму, копнувши під бік.
Без труни, загорнувши в ряднину...
А на рано – помер чоловік.
І невтому, трудягу старого,
Без хреста повезли у той бік...
І кістями забілили дороги
За сто земель сибірських, сто рік.
У той рік і гілля, і коріння –
Все трощив буревій навкруги...
І стоїть ще й тепер Україна,
Як скорботна ніша край могил.

Ведуча:

Тож пом'янімо сьогодні хвилиною мовчання мільйони українських селян, жертв одного з найжорстокіших злочинів сталінізму проти нашого народу.

Хвилина мовчання.

Ведучий:

Історична довідка.

1. Це було не стихійне лихо, а зумисно підготовлений голодомор. У 1933 році Сталін, говорячи про підсумки першої п'ятирічки, заявив: «Ми безперечно досягли того, що матеріальне становище робітників і селян поліпшується у нас із року в рік. У цьому можуть сумніватися хіба що тільки запеклі вороги радянської влади» Після такої заяви мало хто міг наважитися висловити іншу точку зору.

2. Але становище в Україні було катастрофічним. Ще в жовтні 1932 року партійно-державна верхівка прийняла холоднокривне рішення: вийти з кризи шляхом конфіскації запасів зерна у хліборобній галузі. За кілька місяців надзвичайні комісії під керівництвом Кагановича, Молотова, Постишева викачали у селян внутрішні фонди – продовольчий, фуражний, насінневий.

3. Представники місцевої влади організували у селах спеціальні бригади, які вимагали від кожного негайно відвезти на станцію мішок зерна, а в разі непослуху позбавляли волі на десять років. Це був розбій, свідомо спрямований на винищення селянства.

Біла молитва братика

«Дай хоч одну картопельку».
(Гурська Антоніна)

Бозю!
Що там у тебе в руці?!
Дай мені, Бозю, хоч соломинку...
Щоб не втонути в Голодній Ріці.
Бачиш, мій Бозю, я ще – дитина,
То ж підрости хоч би трохи бодай.
Світу не бачив ще білого, Бозю.
Я пташенятко, прибите в дорозі.
Хоч би одненьку пір'їночку дай.
Тато і мама - холодні мерці.
Бозю, зроби, щоб їсти не хтілось!
Холодно, Бозю.
Сніг дуже білий.
Бозю, що там у тебе в руці?

Читець: Петро Головатюк «Обдирали селян»

Обдирали селян, наче липку.
Мав коня - то вже був з куркулів.
Супротивних – в Сибір, там, крізь шибку
Скільки глянеш - дроти таборів.
В таборах той, що землю леліав,
У буремні відстояв грудьми.
«Вождь великий» всю тундру засіяв
З України моєї кістьми.

Ведуча:

Кажемо нині: село постаріло. А це ж прямий наслідок голодомору, «матеріальний» відгомін ненароджених поколінь. Ми з болем говоримо сьогодні про генофонд українського народу, непоправно підірваний голодомором тридцять третього року. Що ж забрали з собою в могилу ті мільйони великомучеників голодного року? Не тільки те, що вони самі могли сотворити на цьому світі, а й те, що вони так і не передали нащадкам. Зяюче провалля утворилось на місці 33 року в демографічній структурі населення України. Це провалля невідворотно повторювалося потім ще і ще – коли наставала пора народжувати своїх дітей тим дітям, яких вже давно забрала голодна смерть, і дітям цих ненароджених.

Ведучий:

А пішли ж найкращі, несли в могилу найкоштовніше, що є в нації – гени розуму, здоров'я, досконалості фізичної й духовної, гени милосердя й справедливості, людяності й відваги, всіх людських чесноті талантів.

Обривався вічний живий ланцюг поколінь; українському народові, якого ніколи не шкодувала доля, було завдано удару, якого він ще не знав.

Читець: Тамара Коломієць «Весільна балада 1933»

Вже в безлюдді повнім погасала
Донечка, надія удовина.
І сама вдова її вдягала
І сама поклала в домовину.
У візку скрипливому із двору
Дотягла насилу до могили,
Що її у цю недобру пору
Вирила аби земля накрила.
А як дощ наструменів цівками,
Цвинтарні оплакуючи втрати,
Босими опухлими ногами
Танцювала у багнюці мати.
«Оце ж тії чоботи зять дав.
А за тії чоботи дочку взяв...»
Чорний-чорний та недобрий сватав
І, дивись, таки зумів узяти.
І тепер весільну перед зятем
Гірко відтанцьовувала мати.
«Чоботи, чоботи із бичка,
Чом діла не робите, як дочка?...»
Засихала на литках багнюка –
Отакі то перед і халяви.
Босі п'яти нелюдську розпуку
Світові оглухлому жбурляли:
...дочку взяв...
...д-о-ч-к-у...

Ведучий:

Висновки міжнародної комісії по розслідуванню голодомору в Україні у 1932-1933 роках:

1. Причини голодомору:

- а) вивезення зерна з України із урожаю 1933 р. до останнього кілограма внаслідок пограбування селян бригадами активістів із числа членів ВКП(б), комсомольців, комнезамів;
- б) колективізація;
- в) розкуркулювання;
- г) денационалізація;
- д) геноцид

2. Наслідки голодомору:

- а) внаслідок повного виснаження організму від голоду померло більше як 15 мільйонів чоловік;

б) вивезено з України до Сибіру, на Урал, райони крайньої Півночі 3 мільйони осіб;

3. Відповідальність:

- а) головні ідеологи голодомору: Сталін;
- б) керівники: Каганович, Молотов;
- в) виконавці: Чубар, Косіор, Петровський.

4. Комісія вважає;

а) Сталін та ВКП(б) намагались через голод нанести смертельний удар по Україні, по українській нації;

б) злочини, здійснені під час голодомору в Україні, беззаперечно були злочином проти людства.

Читець: Дмитро Білоус «Ти кажеш, не було голодомору?»

Ти кажеш, не було голодомору?
І не було голодного села?
А бачив ти в селі пусту комору,
З якої зерно вимели до тла?
Як навіть варево виймали з печі
І забирали прямо із горшків.
Окрайці виривали з рук малечі
І з торбинок нужденних стариків?
Ти кажеш, не було голодомору?
Чому ж тоді, як був і урожай,
Усе суціль викачували з двору,-
Греби, нічого людям не лишай!
Хто ж села, вимерлі на Україні,
Російським людом поспіль заселяв?
Хто? На чиєму це лежить сумління?
Імперський молох світ нам затуляв!
Я бачив сам у ту зловісну пору
І пухлих, і померлих на шляхах.
І досі ще стоять мені в очах...
А кажеш – не було голодомору!

Ведучий:

Розкидані їхні кісточки були скрізь – і по бур'янах, і по дорогах, і в полі.

Ні труни, ні хрестів,
І ні тризни!
Прямо в яму,
На віки віків!
Чорна сповідь моєї Вітчизни.
І її затамований гнів.
Ні віночка, ні навіть барвінку...
Наче падалиць – під вітрюган!

То причастя твої, Українко.
Українцю, то твій талісман,
...А мої дочки та й по куточках
Стогнуть і досі.
Биті і досі.
А мої дочки - вічні вдови.
Їхня родина – доля тернова.
Гей, Україно...
Де ж українці?
Мати чекає вісті од сина.
Гей, українці, де ж Україна?!

Ведуча:

Важко повертає собі народ України духовне здоров'я. Жадане й драматичне його очищення, радісне і гірке його воскресіння. Надто багато позаду могил. Надто великі втрати. І тільки правда здатна розкріпачити волю людей, пригніченої насильницькою колективізацією та голодомором. Тільки виповівши минулі страждання, викричавши давній біль віднайде себе наш народ, достойний прекрасної долі.

Вчитель:

Нехай наш вечір пам'яті залишиться у ваших серцях спомином німого смутку про тих, хто постраждав від голодомору та репресій у минулому столітті. Тож помолімося простими словами, що йдуть від душі, за убієнних голодом.

Учитель промовляє слова молитви, учні повторюють...

Прости, небо! Прости, земле!
Простіть, зорі! Прости, народе Божий!
Всі сили земні і небесні, простіть
Муку і божевілля мого народу!
Ту моторошну дику ніч, усі жахи,
Не бачені від сотворення світу, простіть
Усіх нас грішних, прости,
Що мовчали, за упокій твій молебнів
не справляли, поминальних свічок
не світили, обідів за тебе не робили.
Прости ж нас, роде наш замордований,
лише сирю землею зігрітий.
Царство небесне вам,
душі убієнні!

Задмухує свічку.